

Toimittaja Tuomas Nikulin: Eläinsuojelulakia uudistetaan parhaillaan, ja matkan varrella lain nimi on vaihtunut eläinten hyvinvointilaksi. Ovatko muutokset laissa vain kosmeettista sanoilla kikkailua vai paranevatko eläinten hyvinvointi ja kohtelu todella?

Minä olen Tuomas Nikulin. Eläinsuojelulaista on Radio Moreenissa tänään, etäyhteyksien välityksellä, keskustelemassa kanssani eläinsuojeluasiamies Saara Kupsala. Tervetuloa.

Eläinsuojeluasiamies Saara Kupsala: Kiitoksia.

Tuomas Nikulin: Mediassa kerrottiin hiljattain, että Kurikassa ja Kauhavalla päätettiin perua yläasteikäisten oppilaiden osallistuminen eläintuotannosta kertovaan taidenäyttelyyn. Perusteluna käytettiin näyttelyn ahdistavuutta. Miten ruoantuotantoa pitäisi kehittää, ettei sen näkeminen aiheuttaisi ahdistusta?

Saara Kupsala: No tuotantoeläinten hyvinvoinnin osalta ehkä kolme sellaista keskeistä asiaa, mitä vois parantaa, ja mitä osittain sen eläinten hyvinvointilain kautta tartutaan, ja siitä vaikka sitten vähän tarkemmin tässä ohjelmassa vielä keskustellaan. Mutta ensinnäkin kipua aiheuttavat toimenpiteet, eli pyrkiä luopumaan sellaista kipua aiheuttavista toimenpiteistä silloin, kun se on mahdollista, että ei ole välttämätöntä tehdä sitä toimenpidettä. Mutta jos sitten se toimenpide täytyy tehdä, niin sitten ois tärkeitä huolehtia siitä riittävän tehokkaasta kivunlievityksestä.

Sitten toisena asiana on tää eläinten lajinmukaisen käyttäytymisen toteutumisen edistäminen, eli esimerkiksi vaikka liikkumisen tarpeen mahdollistaminen, kuten näistä eläinten jatkuvasta kytkemisestä luopuminen ja sitten pitäminen tällaisissa kääntymisen estävissä häkkirakenteissa, joita osin on se eläinten hyvinvointilaki tuomassa uutta sen osalta, ja ylipäätään riittävien, riittävän väljien tilojen tarjoaminen ja... Nautojen osalta etenkin laiduntamisen edistäminen ja eläinten hyvinvoinnille tärkeiden virikkeiden tarjoaminen.

Ja sitten kolmas keskeinen osa-alue on tää jalostus, eli eläinten hyvinvoinnin turvaaminen myös jalostusvalintoja tehdessä. Eli jos jalostuksessa liikaa kiinnitetään huomiota pelkästään näihin tuotosominaisuuksiin, ja ei tarpeeksi huomioida sitä eläinten hyvinvointia, niin siitä koituu sitten hyvinvointiongelmia.

Näistä ehkä tunnetuin on vaikka broilereiden osalta tällainen, että käytetään tällaisia niin kuin nopeasti kasvavia hybridejä, joilla sitten tää nopea lihasten kasvu aiheuttaa esimerkiksi vaikka jalkasairauksia, sydänperäisiä sairauksia ja meillä kuitenkin vois olla vaihtoehtona käyttää tällaisia hitaammin kasvavia jalostuslinjoja, jotka on terveempiä ja niillä on parempi hyvinvointi.

Myöskin hyvin korkea tuotos lypsylehmillä, niin niissäkin voi liittyä vaikka jalkaongelmiin. Eli kaiken kaikkiaan myös tää eläinten hyvinvoinnin huomioiminen jalostuksessa.

Tuomas Nikulin: Eläinsuojelulakia on uudistettu jo pidemmän aikaa, ja nyt näyttäisi siltä, että se etenisi eduskunnan käsittelyyn ensi keväänä ja voisi tulla voimaan vuoden 2023 alussa. Laki on tosiaankin nimetty nyt eläinten hyvinvointilaksi. Maa- ja metsätalousministeriön mukaan uudistamisessa otetaan huomioon uusin tutkimustieto eläinten tarpeista ja hyvinvoinnin vaatimuksista. Pitääkö tämä paikkansa?

Saara Kupsala: No se pitää osittain paikkansa, eli sen lakiesityksen pohjalle on tehty erilaisia selvityksiä, että siihen on vaikka tehty juurikin näistä nautojen parsista ja pihatoista ja emakoiden häkeistä. Ja sitten nyt kun tuli tää uusi hallituksen esitys, niin siinä oli sitten rapujen lopetusmenetelmistä selvitys. Ja sitten kirjallisuuskatsaus tästä vesipuhvelin soveltuvuudesta suomalaisiin oloihin.

Mutta tota, ja sitten vois sen mainita, että siihen on tulossa uutena tää olennaisia käyttäytymistarpeita koskevat vaatimukset, niin se perustuu ihan sellaiseen nykytieteellisen ymmärryksen siitä, että tää olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttäminen on välttämätöntä eläinten hyvinvoinnin ylläpitämiselle.

Mutta sitten kun tässä on kyse puitelaista, että monista hyvinvointivaatimuksista säädetään tarkemmin sitten asetuksella, niin sitten se jää oikeestaan siihen asetustasolle sitten arvioitavaksi, miten näissä konkreettisissa vaatimuksissa on sitten huomioitu se tutkimustieto eläinten hyvinvoinnista.

Sitten toisena voi mainita se, että sitten siihen lakiesitykseen on myös tehty kompromisseja tai sitten jätetty joitain seikkoja huomioimatta tai tarkastelematta, että esimerkiksi vaikka tällaisen jatkuvan kytkemisen ja kääntymisen estävässä rakenteessa pitämisen kieltä olisi linjassa sen nykytiedon valossa, että siinä lakiesityksessä sitten maidontuotannon osalta uusien parsinavetoiden rakentaminen kielletään ja sitten myöskin uusien porsitushäkkien rakentaminen. Mutta sitten tavallaan sen nykytiedon mukaista, kuitenkin selkeintä olisi sitten sellainen siirtymäajalla tehtävä, että luovutaan kokonaan sitten tällaisista eläinten liikkumista hyvin voimakkaasti rajoittavista pitomuodoista.

Ja sitten sen voi mainita, että sitten nyt kun meillä oli tää komission tiedonanto siitä, että komissio aikoo valmistella lakiesitystä useiden tuotantoeläinlajien häkeistä luopumisesta, niin sitten tän lakiesityksen pohjalla sitten kuitenkin tätä häkkiasiaa ei ole laajemmin käsitelty muuten kuin näiden emakoiden osalta. Eli vaikka siihen liittyen ei ole tehty selvityksiä ja sitä ei sen osalta ei ole tässä laissa kirjauksia.

Ja sitten niin kuin vaikka nautojen kohdalla niin kuitenkin tämmöinen laiduntaminen edistää tutkitusti nautojen hyvinvointia ja ylipäätään, että olisi sellainen ulkojaloittelumahdollisuus. Niin se nyt tällä hetkellä sitten on tässä lakiesityksessä, se ulkojaloitteluvaihtoehto koskee sitten näitä parsinavetoiden lypsylehmiä, mutta ei sitten näiden pihatoiden lypsylehmiä. Mutta kun meillä kuitenkin nää parsinavetat on väistytävä pitomuoto ja pihatot yleistyvät, niin sitten se pihattolehmien ulkoilu on sitten, nousee yhä keskeisemmäksi kysymykseksi.

Ja sitten kivunlievityksen osalta, tässä lakiesityksessä vaaditaan sitä, että kipua aiheuttavissa toimenpiteissä tulisi käyttää kivunlievitystä, mutta sitten siinä ei ole sellaista kirjausta, että sen pitäisi olla riittävän tehokasta se kivunlievitys, niin sitten se jää niin kun asetustasoille se määrittäminen, että millaista kivunlievitystä käytetään monien toimenpiteiden osalta, ja siihen tavallaan sitten sen asetuksen varaan, että onko se nykytiedon valossa sitten se kivunlievitys sellainen, että se poistaa tehokkaasti sen kipukokemuksen sekä sen toimenpiteen aikana että sen jälkeen, niin kauan kun se kipukokemus voi jatkua.

Tuomas Nikulin: Lain perusteluissa viitataan eläimen itseisarvoon, mutta varsinaisessa lakitekstissä sitä ei ole. Miksi eläimen itseisarvo pitäisi saada lakiin ja mitä sillä tarkoitetaan?

Saara Kupsala: Siinä lain tarkoitukseen on tarkoitus sisällyttää uutena tällainen eläinten kunnioituksen lisääminen, mut sitten siinä perusteluissa sitten sanotaan, että se kunnioittamisen taustalla on ajatus siitä, että eläimellä on itseisarvo. Ja sitten se itseisarvo myös määritellään hyvin huolellisesti siinä perusteluissa, niin mun mielestä se olisi ihan loogisempaa ja selkeämpää, että itseisarvo mainittaisiin myös itse siinä lain kirjauksessa. Että kuitenkin se kunnioittamisen ajatus pohjautuu siihen itseisarvoon, niin se herättää kysymyksiä, että miksei se itseisarvo voisi olla itse siinä tekstissä? Että kuitenkin se toisi sille itseisarvolle vahvemman tunnustuksen, kun se olisi siinä lain kirjauksessa.

Ja se itseisarvo tarkoittaa sitä, että eläin on itsessään arvokas, ja että se eläimen arvo on riippumaton siitä, miten ihminen sen eläimen arvottaa. Ja sitten myöskin se, että eläimellä on tää moraalinen status tuntevana olentona, ja että eläintä tulisi kunnioittaa sen itsensä takia. Ja meillä kuitenkin tää nykyinen eläinsuojelujattelu jo pohjautuu siihen, että eläimiä suojellaan heidän itsensä takia ja sen takia, että eläimet ovat tuntemiskykyisiä olentoja. Että se ei ole sinänsä mitenkään uusi ajatus, niin siinäkin mielessä se olisi jotenkin selkeämpää, että se olisi siinä itse lain kirjauksessa se eläinten itseisarvo, koska siihen se kuitenkin se eläinsuojelulainsäädäntö pohjautuu, että eläimiä suojellaan heidän itsensä takia.

Tuomas Nikulin: Taloustutkimuksen tuoreen kyselyn mukaan yli 70 prosenttia suomalaisista ei hyväksy turkistarhausta nykyisessä muodossaan. Vaikuttaa siltä, että tältä osin laki laahaa yleisen mielipiteen perässä, ja lainsäädännössä näyttävätkin painottuvan talous- ja työllisyysnäkökulmat. Yksi Marinin hallituksen eläinsuojelutoimi oli eläinsuojeluasiamiehen tehtävän palauttaminen sen jälkeen kun Sipilän hallitus oli sen lakkauttanut. Mitä eläinsuojeluasiamies voi käytännössä tehdä eläimiä suojellakseen?

Saara Kupsala: Joo eli ensinnäkin eläinsuojeluasiamies on tällanen riippumaton ja itsenäinen viranomainen, jonka tehtävänä on edistää ja parantaa eläinten hyvinvointia yhteiskunnassa tällaisten niin kuin erilaisten vaikuttamisen keinojen avulla. Ja sitten myös tukemalla ja edistämällä eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Ja sitten myöskin osallistamalla näiden eläinten hyvinvoinnin neuvottelukuntien työskentelyyn. Eli käytännössä se tarkoittaa vaikka sitä, että mä teen lausuntoja eläinten hyvinvointiin vaikuttaviin säädösuudistuksiin.

Sit mä osallistun eläinten hyvinvointia koskevaan keskusteluun. Pysin herättelemään keskustelua erilaisten... sekä et mulla on tällaset omat verkkosivut ja blogi ja somekanavat, ja sitten myöskin tällaiset erilaiset mediahaastattelut ja keskustelutilaisuudet ja kirjoitukset. Ja sitten myöskin keskeisenä on nää eläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnat, eli meillä on seura-, harrastuseläinten ja tuotantoeläinten ja koe-eläinten osalta omat neuvottelukunnat, niin sitten niiden toimintaan osallistuminen.

Ja sitten myöskin se että tuon itsekin esiin, että mistä aiheesta olisi tärkeitä tehdä lausuntoja ja kannanottoja, että kuitenkin sitten kun nää neuvottelukunnat niissä on laajasti edustettuna eri sidosryhmiä, niin sitten kun ne tekevät tällasii eläinten hyvinvointiin liittyviä lausuntoja, niillä on kuitenkin sitten sellainen tärkeä painoarvo.

Tuomas Nikulin: Keskustelun aiheena Radio Moreenissa on eläinsuojelulaki, ja vieraanani on eläinsuojeluasiamies Saara Kupsala.

Eläinten kohtelu riippuu pitkälti siitä, mihin ryhmään ihminen ne luokittelee – lemmikki, karja, riista, tuhoeläin ja niin edelleen. Osittain luokittelut ovat mielivaltaisia, kulttuuriin ja tottumusten muovaamia, eikä niille välttämättä ole eettisesti tai tieteellisesti kestävä perustaa eläimen älykkyyden tai muiden kykyjen osalta. Olet väitöskirjassasi tutkinut suomalaisten käsityksiä eläinten mielellisistä kyvyistä. Miten oikeansuuntaisia käsitykset ovat?

Saara Kupsala: Joo tosiaankin, meillä oli tällainen suomalaisille suunnattu laaja kysely, jossa oli mukana myös näitä eläinten mieltä koskevat käsitykset, ja voi todeta, että ne käsitykset vaihteli tän kulttuurisen luokituksen mukaan. Toisaalta siihen kytkeytyy laajasti myös se eläinten tuttuus ja sitten se biologinen luokittelu. Ja sitten tosiaankin voi nähdä, että ne meni just näiden eläinluokitusten mukaan, että ei välttämättä sellaisen mukaan, miten ehkä nykytieteen valossa sitten ymmärrettäisiin eläinten mielen kyvyt. Eli eniten tiedollisia ominaisuuksia ja tunteita annettiin koiralle, joka on juuri

tällainen lemmikki ja myös ihmisille hyvin tuttu, että ihmiset ovat hyvin paljon tekemisissä koirien kanssa. Se varmaan vaikutti siihen, että niitä mielen kykyjä annettiin sitten enemmän.

Ja sitten sen jälkeen annettiin kotieläimille eli tuotantoeläiminä pidetyille nisäkkäille, lehmälle ja sialle, sitten niitä vähemmän sitten annettiin luonnonvaraisille eläimille, joista meillä oli esimerkkinä sitten susi ja hirvi. Ja siinä ehkä tulee myös se eläinten tuttuus esiin, että sitten luonnonvaraiset eläimet on vieraampia ihmisille ja sitten niille voidaan antaa senkin takia vähemmän mielen kykyjä.

Mutta sitten kanoille annettiin selvästi vähemmän mielen kykyjä kuin nisäkkäille ja sit siinä tulee toisaalta tää biologinen luokitus, eli lintujen ja nisäkkäiden erottelu ihmisten tällaisissa populaareissa käsityksissä, mutta sitten myöskin varmasti kulttuuriset kuvat kanasta, ja se että kanoilla ei ehkä sellaista yksilöllisempää statusta.

Ja sitten selkärangattomista vähiten annettiin mielen kykyjä kaloille, josta meidän kyselyssä oli esimerkkinä lohi, ja sitten kaikista vähiten selkärangattomille eläimille. Ja sitten tän kalan osalta ehkä vois todeta, että kuitenkin meillä on nyt sellainen tieteellinen ymmärrys siitä, että kalat kokevat kipua. Ja sit kuitenkin meidän kyselyssä sitten vastaajista kuitenkin enemmistö antoi sille lohellekin sen kivuntuntokyvyn, mut siinä oli kuitenkin merkittävä osa oli myös sellaisia, jotka ei sitten pitänyt tätä lohikalaa kivuntuntokykyisenä.

Tuomas Nikulin: Hyväksikäytön eettisen ongelmien lisäksi eläintuotantoon liittyy monia suuren mittaluokan haittoja, kuten kasvituotantoa monin verroin suuremmat päästöt ja siitä aiheutuva ilmaston lämpeneminen, luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja pandemiat. Myös terveyden kannalta lihaa syödään liikaa. Lokakuussa kerrottiin tutkimuksesta, jonka mukaan lapset suomalaisissa päiväkodeissa syövät viisinkertaisesti punaista lihaa siihen nähden, mikä olisi terveellistä ja kestävä.

Mikä olisi, Saara Kupsala, sinun mielestäsi vuoden 2021 joulukuussa vastaananomattomin perustelu sille, että eläintuotteiden kulutusta pitäisi vähentää merkittävästi? Hyvin napakasti!

Saara Kupsala: No se on varmastiki tää ilmastokriisi se akuutein asia, koska nää tulevat, seuraavat vuodet on ratkaisevia siinä, että saadaan tää ilman... maapallon keskilämpötilan kohoaminen rajaamaan siihen alle yhteen ja puolen asteen. Niin me kuitenkin tiedetään se, että länsimaisia ruokavalioita täytyy muuttaa kasvispainotteisempaan suuntaan ihan sen ilmastovaikutuksen pienentämiseksi. Niin siinä varmasti tämä ilmasto on se akuutein taustasy sitten sille ruokavalion muutokselle tällä hetkellä.

Tuomas Nikulin: Olemme keskustelleet eläinsuojeluasiamies Saara Kupsalan kanssa eläinsuojelulain uudistamisesta. Kiitos keskustelusta ja mukavaa päivänjatkoa.

Saara Kupsala: Kiitoksia.